

موانع تعرفه‌ای و غیرتعرفه‌ای صادرات زعفران ایران

میرعبداله حسینی و زورار پرمه
(اعضای هیات علمی مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی)
permeh@yahoo.com و hosseini_mir@yahoo.com

نبوده‌اند، نرخ تعرفه بالایی را وضع کرده‌اند. در بازار جهانی زعفران، بالغ بر ۴۵ کشور بر واردات زعفران موانع تجاری غیرتعرفه‌ای وضع کرده‌اند. این موضوع گویای آن است که افزون بر تعرفه ورودی، بسیاری از کشورها بر واردات زعفران موانع تجاری غیرتعرفه‌ای اعمال کرده‌اند. تنها ژاپن و اتحادیه اروپا تعرفه پلکانی بر واردات زعفران اعمال کرده‌اند. دامنه تعرفه گمرکی ژاپن ۳/۶ - ۰ درصد و اتحادیه اروپا ۸/۵ - ۰ درصد بوده است.

بالاترین نرخ تعرفه (MFN) در واردات بازار جهانی زعفران به ایران تعلق دارد. ایران با وجود آن که قسمت اعظم تولید و صادرات جهانی زعفران را در اختیار دارد و در تولید و صادرات این محصول از مزیت طبیعی و نسبی بالایی برخوردار است اما ایران بالاترین نرخ تعرفه وارداتی (۱۰۰ درصد) را در بازار جهانی زعفران اعمال کرده است. پس با هدف حمایت از مزیت رقابتی کشور در صادرات زعفران، تجدیدنظر و کاهش نرخ تعرفه وارداتی این محصول ضرورت دارد.

سیاست تجاری / تعرفه گمرکی / موانع تجاری غیرتعرفه‌ای / بازار جهانی / ایران و زعفران

چکیده

مقاله حاضر با محوریت تعرفه گمرکی و موانع تجاری غیرتعرفه‌ای اعمال شده بر صادرات زعفران ایران براساس جدیدترین اطلاعات قابل دسترس (۲۰۰۶) بانجام رسیده است. از دسته‌بندی تعرفه گمرکی کشورها در بازار جهانی نتیجه می‌شود بازترین بازارها (دسترسی آسان به بازار داخلی) از آن کشورهای توسعه‌یافته و اقتصادهای باز واردکننده اصلی زعفران است. از هشت کشوری که بیشترین واردات در بازار جهانی زعفران را دارند، نرخ تعرفه اتحادیه اروپا، آمریکا، عربستان، سوئیس، تایوان، ژاپن، آرژانتین و امارات پایین بوده است و عمده واردکنندگان از جمله اتحادیه اروپا و آمریکا زعفران را با حداقل نرخ تعرفه وارد کرده‌اند. در مقابل، بسیاری از کشورهای توسعه‌نیافته و اقتصادهای بسته‌ای که واردکننده مهم زعفران

زعفران از جمله محصولات مهم نباتات صنعتی ایران است و به دلیل اهمیت اقتصادی آن، طلای سرخ نام گذاری شده است. این محصول در ایران دارای سابقه طولانی تولید است و در طول زمان به دیگر نقاط جهان نیز گسترش یافته است. سطح زیر کشت زعفران با نرخ رشد متوسط سالانه ۸/۶۲ درصد از ۱۸/۱ هزار هکتار در سال ۱۳۷۰ به ۵۷/۷ هزار هکتار در سال ۱۳۸۴ رسیده است. بنابراین یکی از تحولات بارز و قابل ملاحظه در عرصه فعالیت‌های کشاورزی کشور و بویژه در استان‌های خراسان طی سال‌های اخیر گسترش فضایی- مکانی کشت زعفران بوده است [۱]. در سال‌های اخیر همزمان با افزایش سطح زیر کشت زعفران، تولید آن نیز افزایش چشم‌گیری یافته است و در دوره ۸۴-۱۳۷۰ با متوسط نرخ رشد سالانه حدود ۷ درصد از حدود ۹۳ تن به ۲۴۰ تن رسیده است. بدین ترتیب ایران در تولید به یک کشور انحصاری تبدیل شده است اما با وجود افزایش شدید تولید، هنوز این محصول در بازارهای جهانی با نام ایران شناخته شده نیست و حتی در برخی از منابع علمی نیز کشور اسپانیا به عنوان بزرگ‌ترین تولیدکننده و صادرکننده این محصول معرفی می‌گردد [۲] و این یکی از چالش‌های اساسی این محصول است. علاوه بر ایران، کشورهای تولیدکننده زعفران هند، چین، مراکش، یونان، ایتالیا و بالآخره اسپانیا می‌باشند. اسپانیا از جمله کشورهایی است که سابقه طولانی در کشت زعفران دارد. ولی در سال‌های اخیر تولید آن کاهش یافته و در سال ۲۰۰۶ تنها ۴ تن زعفران تولید کرده است که ۲ درصد تولید جهانی این محصول را تشکیل می‌دهد. [۳] مناطق ساردینیا و ابروزی [۴] ایتالیا مناطق زعفران خیز این کشور هستند. سطح زیر کشت در این مناطق ۳۲ هکتار گزارش شده است. با وجود تولید و سطح زیر کشت اندک این محصول، این کشور هر ساله جشنواره زعفران برگزار می‌کند. به دلیل تولید ارگانیک این محصول توسط کشاورزان، قیمت زعفران ساردینیا در بالاترین سطح قرار دارد. یونان یکی دیگر از کشورهای تولیدکننده زعفران است. سطح زیر کشت زعفران در این کشور ۱۷۵۰ هکتار و کل تولید آن حدود ۷ تن است. منطقه جامو و کشمیر هند یکی از قدیمی‌ترین نواحی است که زعفران در آن کشت شده است. هر چند تولید و سطح زیر کشت این ناحیه محدود شده و اما استعداد بالایی در این منطقه برای تولید

زعفران وجود دارد. کل تولید این کشور حدود ۱۲/۵ تن در سال گزارش شده است. چین از جمله کشورهایی است که در سال‌های اخیر به جرگه تولیدکنندگان زعفران وارد شده است. در سال ۲۰۰۲ سطح زیر کشت زعفران در چین ۵۰۰ هکتار و کل تولید آن یک تن گزارش شده است. مراکش از جمله کشورهایی است که در کشت و تولید زعفران دارای سابقه طولانی است. در سال ۲۰۰۲ سطح زیر کشت زعفران در مراکش ۲۵۰۰ هکتار و کل تولید آن ۳ تن گزارش شده است.

به دلیل ارزش بالای زعفران، دولت افغانستان [۵] با همکاری ایکارد [۶] مطالعه بر روی افزایش کشت زعفران به عنوان جایگزینی برای خشخاش در این کشور آغاز کرده است. در سال ۲۰۰۷ کل سطح زیر کشت زعفران در افغانستان ۹۰ هکتار بوده که توسط ۱۱۰۰ کشاورز کشت شده است. متوسط عملکرد زعفران در این کشور ۱۰ کیلوگرم در هکتار می‌باشد که در مقایسه با استاندارد جهانی رقم مناسبی است.

این پژوهش با محوریت تعرفه گمرکی و موانع تجاری غیرتعرفه‌ای اعمال شده بر صادرات زعفران ایران در کشورهای هدف و مقایسه آن با کشورهای رقیب بر اساس جدیدترین اطلاعات قابل دسترس (۲۰۰۶) بانجام رسیده است.

پژوهش حاضر در ۶ قسمت تنظیم شده است. در ادامه مقدمه، مفاهیم، تعاریف و کلیاتی از چارچوب نظری سیاست تجاری ارائه شده است و آنگاه رژیم تجاری (وارداتی) و شاخص‌های پایه تجاری در بازار جهانی زعفران و تعرفه پلکانی بر اساس جدیدترین اطلاعات قابل دسترس از کنفرانس توسعه و تجارت (۲۰۰۶) ارائه می‌شود و در پایان مباحث ارائه شده، جمع‌بندی و پیشنهادها و توصیه‌های سیاستی ارائه می‌شود.

اطلاعات آماری تحقیق حاضر از نشریات نهادهای متولی تولید آمار نظیر گمرک جمهوری اسلامی ایران، اداره کل آمار و اطلاعات وزارت جهاد کشاورزی، سازمان خواربار و کشاورزی (FAO) و کنفرانس توسعه و تجارت ملل متحد (UNCTAD) استخراج شده است.

۱. مفاهیم، تعاریف و کلیاتی از سیاست تجاری

با وجودی که تجارت آزاد رفاه جهانی را حداکثر می‌کند و دلایلی قوی بر له برقراری تجارت آزاد ارائه شده، باز هم

بسیاری از کشورها، انواع محدودیت‌های تجاری [۷] را وضع می‌کنند. به همین دلیل همچنان اعمال تعرفه گمرکی و موانع تجاری غیرتعرفه‌ای در جهان معمول و رایج است. در مقابل دلایل مدافعان تجارت آزاد، دلایل متعددی از سوی طرفداران سیاست تجاری (حمایت‌گرایی تجاری) ارائه شده که عبارت از حمایت از صنایع نوزاد (نوپا)، منشاء درآمد برای دولت، بهبود رابطه مبادله، مبارزه با قیمت‌شکنی (دامپینگ) [۸]، امنیت ملی، بهبود وضعیت اشتغال و ترازپرداخت‌ها، حمایت از تولید مواد غذایی اساسی و غیره است.

تجزیه و تحلیل تعادل جزئی وضع تعرفه با استفاده از منحنی‌های عرضه و تقاضای کالای جانشین واردات انجام می‌شود، با این فرض که با وضع تعرفه گمرکی، قیمت داخلی این کالا در اثر وضع تعرفه افزایش یابد. با تحلیل تعادل جزئی می‌توان اثر وضع تعرفه را بر کاهش مصرف داخلی، افزایش تولید داخلی، کاهش واردات، درآمد دولت (ناشی از درآمد گمرکات) و توزیع مجدد درآمد بین مصرف‌کنندگان داخلی (کسانی که پس از وضع تعرفه قیمت بالاتری را برای کالا می‌پردازند) و تولیدکنندگان داخلی (کسانی که پس از وضع تعرفه قیمت بالاتری را دریافت می‌کنند) مورد بررسی قرار داد. وضع تعرفه منجر به بروز عدم کارایی‌هایی می‌شود که از آن تحت نام "هزینه حمایتی تعرفه" یا "هزینه‌های سوخت‌شده" و یا "زیان از دست رفته" [۹] یاد می‌شود.

وقتی یک کشور کوچک بر واردات، تعرفه وضع می‌کند قیمت داخلی کالای جانشین واردات برای مصرف‌کننده آن کشور به اندازه مقدار تعرفه افزایش می‌یابد. در نتیجه تولید داخلی کالاهای جانشین واردات افزایش یافته و مصرف داخلی و واردات آن کالا کاهش می‌یابد. به هر حال کشور با همان قیمت قبلی در بازارهای جهانی مواجه است؛ زیرا کشور وضع‌کننده تعرفه درآمدهای حاصله را دریافت می‌کند. آثار مربوط به اثرات تعادل عمومی تعرفه را با گسترش الگوهای تجارت و با این فرض که، درآمد جمع‌آوری شده از محل تعرفه، مجدداً بین شهروندان به صورت یارانه یا معافیت مالیات توزیع می‌شود، می‌توان بررسی کرد. براساس قضیه استالپر-ساموئلسون هر افزایش در قیمت نسبی یک کالا در اثر وضع تعرفه باعث افزایش بازده یا درآمد عاملی که در تولید بیشتر استفاده می‌شود، خواهد شد. [۱۰]

در محدودیت‌های تجاری غیرتعرفه‌ای [۱۱] به خصوص محدودیت‌های سهمیه‌ای، به جای آنکه دولت مستقیماً بر کالاهای وارداتی تعرفه وضع نماید، در مقدار آن‌ها محدودیت ایجاد می‌کند. سهمیه‌بندی واردات همان آثار مصرفی و تولیدی تعرفه گمرکی بر واردات را دارد. چنانچه دولت از طریق یک بازار رقابتی توزیع "مجوزهای واردات" را به حراج گذارد، اثر درآمدی سهمیه‌بندی مشابه آثار تعرفه گمرکی است. با وضع سهمیه واردات منحنی‌های عرضه و تقاضا انتقال یافته و قیمت داخلی تغییر می‌کند، ولی با وضع تعرفه، مقدار واردات تغییر خواهد کرد. چنانچه دولت مجوزهای واردات را در یک بازار رقابتی به حراج نگذارد، بنگاه‌هایی که چنین مجوزهایی را دریافت می‌کنند یک سود انحصاری به دست می‌آورند و احتمال ایجاد فساد در جامعه به وجود می‌آید.

والتر در تعریفی گسترده هر اقدامی را که حجم و جهت تجارت را مختل کند مانع غیرتعرفه‌ای می‌نامد (Walter, 1972). این تعریف به قدری گسترده است که حتی تعرفه را نیز در بر می‌گیرد، زیرا تعرفه نیز حجم تجارت را مختل می‌سازد. بدون شک چنین تعریفی از موانع غیرتعرفه‌ای، مورد نظر طرف‌های مذاکره‌کننده در مذاکرات تجاری دور اروگوئه نبوده است. بالدوین در تعریف دقیقتری، توجه خود را به درآمد حقیقی معطوف می‌کند. او مانع تجاری غیرتعرفه‌ای را چنین تعریف می‌کند: هر اقدامی که با تخصیص مجدد منابع و کالاها باعث کاهش درآمد حقیقی جهانی شود به منزله یک مانع غیرتعرفه‌ای تلقی می‌گردد [۱۲]. اما می‌توان گفت که دقیق‌ترین تعریف را در این زمینه هیلمن ارائه داده است؛ او هر اقدام دولتی را به جز تعرفه که مستقیماً مانع ورود کالا به یک کشور شود، یا به صورت تبعیض‌آمیز در مورد کالاهای وارداتی عمل کند، مانع تجاری تعرفه‌ای می‌داند [۱۳]. تعریف هیلمن دو بخش جدا دارد: بخش اول مربوط به سیاست‌هایی است که مانع ورود کالا به یک کشور می‌شود و تقریباً هم‌راستا با تعریف والتر است، با این تفاوت که هیلمن با تأکید بر دولتی‌بودن اقدامات غیرتعرفه‌ای دامنه شمول محدودتری را مورد توجه قرار می‌دهد. بخش دوم این تعریف، عنصر جدیدی را برای شناسایی موانع غیرتعرفه‌ای معرفی می‌کند و آن رفتار تبعیض‌آمیز بوده است [۱۴].

۲. تحلیل بازار هدف زعفران ایران

هرچند این مقاله به طور مشخص بازار هدف زعفران صادراتی ایران را مطالعه نمی‌کند، اما در این خصوص مطالعه‌ای با عنوان "توسعه صادرات، ظرفیت‌های صادراتی و بازارهای هدف زعفران صادراتی ایران" [۱۵]. به منظور شناسایی بازارهای هدف زعفران ایران بانجام رسیده است. جمع‌بندی آن بشرح زیر است:

۱- اندازه تقاضای وارداتی: با توجه به اینکه کل تقاضای واردات جهانی زعفران طی دوره ۲۰۰۶-۲۰۰۲ به طور متوسط سالانه ۹۵/۵۴ میلیون دلار بوده است. از این اندازه، کشورهای اسپانیا (۱۷/۵۹)، ایتالیا (۷/۶۸)، آمریکا (۶/۲۲)، سوئد (۲/۹۸)، فرانسه (۲/۹۷) و عربستان (۲/۸۸) جمعاً ۴۰/۳۲ میلیون دلار از کل تقاضای واردات جهانی زعفران را تشکیل می‌دهند. بنابراین به صرف میزان تقاضای وارداتی، شش کشور فوق، می‌توانند بعنوان بازارهای هدف تلقی شوند.

۲- شاخص تقاضای وارداتی: شاخص تقاضای واردات جهانی زعفران عدد ۱۳۲/۵ را نشان می‌دهد که در واقع نشان می‌دهد در طول دوره تقاضای واردات جهانی زعفران ۳۲/۵ درصد افزایش و متوسط نرخ رشد سالانه تقاضای واردات جهانی زعفران ۷/۲۹ درصد است. بالاترین شاخص عملکرد تقاضای وارداتی در بازار جهانی زعفران به هند تعلق دارد. ۲۴ کشور از جمله اتریش، یونان، فنلاند، چک، اسرائیل، آرژانتین، قطر، انگلیس، لوکزامبورگ، تایوان، مکزیک، هلند، نیوزیلند، شیلی، بلژیک، عمان، عربستان، آلمان، آفریقای جنوبی، استرالیا، ژاپن، آمریکا، ایرلند، سوئد با نرخ رشد بالا (بیش از ۱۰ درصد) توانسته‌اند تقاضای واردات جهانی زعفران را در طول دوره افزایش دهند.

۳- واردات با هدف مصرف داخلی: کشورهایی که واردات با هدف صادرات مجدد انجام می‌دهند و اساساً در بازار جهانی، نقش واسطه‌ای و صادرات مجدد ایفا می‌نمایند، در اولویت بازارهای هدف قرار ندارند. برای نمونه در بازار جهانی زعفران، اسپانیا، ایتالیا و امارات متحده عربی، همه ساله بخشی از زعفران وارداتی را مجدداً به بازارهای مصرف نهایی صادر می‌کنند و لذا ضرورت دارد در جهت‌گیری توسعه صادرات زعفران این موضوع نیز مورد ملاحظه قرار گیرد.

۴- سهم کشورهای واردکننده در بازار جهانی زعفران از صادرات

ایران: کشورهایی که نسبت سهم واردات آن کشور از صادرات ایران به سهم واردات آن کشور از واردات جهانی ارقام نازلی است، به‌عنوان بازارهای جدید در توسعه صادرات زعفران ایران تلقی شده و به‌عنوان کشورهای هدف در اولویت قرار می‌گیرند. از این جنبه کشورهای آمریکا، سوئد، عربستان، ژاپن، تایوان، انگلیس، آرژانتین، آلمان، بلژیک، هند، عمان، مکزیک، استرالیا، اتریش، قطر، آفریقای جنوبی، هلند، یونان، ایرلند، فنلاند و نیوزیلند جز بازارهای هدف زعفران ایران محسوب می‌شوند.

۵- حداکثر پتانسیل صادراتی زعفران ایران به کشورها: بر اساس این معیار، ۱۲ کشور اسپانیا، ایتالیا، آمریکا، سوئد، فرانسه، عربستان، سوئیس، ژاپن، تایلند، استرالیا، آرژانتین و آلمان حداکثر پتانسیل وارداتی زعفران از ایران را دارند.

۶- پتانسیل وارداتی استفاده نشده زعفران کشورها از ایران: با محاسبه این معیار به صورت مطلق (میلیون دلار) برای کل دوره ۲۰۰۲-۶ گویای آن است که پتانسیل وارداتی استفاده نشده زعفران کشورهای واردکننده از ایران برای ۱۲ کشور با متوسط سالانه بالغ بر ۰/۵ میلیون دلار به ترتیب شامل آمریکا، ایتالیا، امارات متحده عربی، ژاپن، سوئد، انگلیس، بلژیک، آرژانتین، تایوان، سوئیس، فرانسه و کانادا است.

۷- درصد استفاده نشده از پتانسیل وارداتی کشورهای جهان از ایران: بر اساس این شاخص ۱۲ کشور اصلی متقاضی واردات زعفران از ایران، آمریکا، هنگ‌کنگ، بلژیک، سنگاپور، ژاپن، کانادا، استرالیا، هلند، انگلیس، آرژانتین، نروژ و ایتالیا با بیش از ۵۰ درصد استفاده نشده از پتانسیل وارداتی از ایران در شناسایی بازارهای هدف در اولویت قرار دارند. بسیاری از این کشورها، کشورهای توسعه یافته با درآمد سرانه بالا هستند و غالباً با هدف مصرف نهایی وارد می‌کنند.

۳. رژیم تجاری (وارداتی) و شاخص‌های پایه

تجاری در بازار جهانی زعفران

بعضی از اهم شاخص‌های اصلی و پایه تجاری و اقدامات کنترلی تجارت در واردات و صادرات جهانی زعفران [۱۶] براساس نظام هماهنگ و کدگذاری کالا (HS) مطابق جدیدترین اطلاعات آماری در دسترس (سال ۲۰۰۶) گزارش شده توسط

کنفرانس تجارت و توسعه ملل متحد در جدول پیوست یک مقاله درج شده است. این جدول، بر اساس هر کدام از شاخص‌های تجاری پایه یا ترکیبی از آن می‌تواند رتبه‌بندی شود. در ادامه معرفی کوتاه از بازار جهانی از سه منظر: صادرکنندگان، واردکنندگان و موانع تجاری فراروی آن در بازار جهانی این محصول ارائه می‌شود.

به منظور بررسی تعرفه گمرکی و موانع تجاری غیرتعرفه‌ای اعمال شده در واردات جهانی زعفران، ابتدا تمامی کشورهای که در بازار جهانی حضور داشتند، شناسایی شدند، سپس تعرفه‌های گمرکی و معادل ارزشی موانع تجاری غیرتعرفه‌ای اعمال شده بر آن توسط کشورها مشخص گردید. این جدول هشت ستون شامل متغیرها و شاخص‌های تجاری به شرح زیر است:

(۱) ستون یک، فهرست ۱۴۹ کشور که اطلاعات تجاری زعفران را گزارش کرده‌اند، را شامل می‌شود.

(۲) ستون دو، ارزش واردات کشورها به هزار دلار،

(۳) ستون‌های سه، چهار و پنج، متوسط، حداکثر و حداقل نرخ تعرفه گمرکی کامله الوداد (MFN) کشورها در واردات زعفران،

(۴) ستون شش، معادل تعرفه ارزشی موانع و اقدامات تجاری غیر تعرفه‌ای کشورها در واردات این محصول،

(۵) ستون هفت، تعداد خطوط تعرفه‌ای ملی متناظر با ردیف تعرفه‌ای نظام هماهنگ زعفران،

(۶) ستون هشت، ارزش صادرات کشورها به هزار دلار را نشان می‌دهد.

با دقت در اطلاعات تجاری ارائه شده برای ۱۴۹ کشور مرتبط با بازار جهانی زعفران، به طور متوسط در دوره ۲۰۰۶-۲۰۰۲ نتیجه می‌شود که:

الف) ۳۴ کشور صادرکننده با ارزشی بالغ بر ۵۰ میلیون دلار [۱۷]: مهم‌ترین کشورهای صادرکننده عبارت است از ایران، سوئیس، هند و امارات متحده عربی.

ب) ۸۶ کشور واردکننده به ارزش حدود ۴۶ میلیون دلار: مهم‌ترین کشورهای واردکننده عبارت است از اتحادیه اروپا، آمریکا، عربستان، سوئیس، تایوان، ژاپن، آرژانتین و امارات متحده عربی.

ج) و ۲۸ کشور نیز صادرکننده و واردکننده همزمان این

محصول در بازار جهانی بوده‌اند. مهم‌ترین کشورهای صادرکننده و واردکننده همزمان عبارت است از امارات متحده عربی، هند و سوئیس.

۴. تحلیل رژیم تجاری کشورها در بازار جهانی

زعفران

(۱) از ۱۴۹ کشور که رژیم تجاری در بازار جهانی زعفران را گزارش داده‌اند، متوسط نرخ تعرفه دولت کامله‌الوداد (MFN) ۲۵ کشور (۱۶/۷۸ درصد) برابر صفر و ۳۱ کشور (۲۰/۸۱ درصد) پنج و کمتر از ۵ درصد بوده است و بدین ترتیب ۵۶ کشور (۳۷/۵۸ درصد) متوسط نرخ تعرفه پنج و کمتر از ۵ درصد بر واردات زعفران وضع کرده‌اند.

(۲) بسیاری از کشورهای توسعه‌یافته بر واردات زعفران تعرفه پائینی وضع کرده‌اند. چرا که بسیاری از کشورهایی که تعرفه صفر و کمتر از پنج درصد بر واردات زعفران وضع کرده‌اند، به کشورهای توسعه‌یافته تعلق دارند. از جمله کشورهای آمریکا، استرالیا، کانادا، تایوان، هنگ‌کنگ، مالزی، موریس، نیوزیلند، نروژ، سنگاپور، آفریقای جنوبی، سوازیلند، ترکمنستان، ازبکستان و اوکراین تعرفه صفر درصد بر واردات زعفران وضع کرده‌اند. همین‌طور، از کشورهای با تعرفه کمتر از ۵ درصد بر زعفران می‌توان چین، اتحادیه اروپا [۱۸] و ژاپن را نام برد. مضافاً، تعدادی دیگر از آن کشورها در جرگه کشورهای با اقتصاد باز و آزاد هستند که با تمام کشورهای جهان هیچ‌گونه مانع تعرفه‌ای اعمال نمی‌کنند. این کشورها در مناطق مختلف جهان پراکنده شده‌اند برای نمونه در قاره آسیا هنگ‌کنگ و سنگاپور، و در قاره آفریقا موریس و سوازیلند را می‌توان اشاره کرد.

(۳) بالاترین میانگین نرخ تعرفه دولت کامله‌الوداد (MFN) در واردات بازار جهانی زعفران به ایران تعلق دارد. ایران بر واردات این محصول ۱۰۰ درصد نرخ تعرفه (MFN) وضع کرده است. نظر به این که ایران اولین صادرکننده در بازار جهانی این محصول است، و در واقع در تولید و صادرات از مزیت طبیعی و نسبی در خور توجهی برخوردار می‌باشد، لذا انگیزه خاص و منطقی موجه از اعمال تعرفه سنگین بر واردات این محصول قابل تصور نیست. بعد از ایران، بالاترین

میزان نرخ تعرفه دول کامله‌الوداد (MFN) در بازار جهانی زعفران از آن کشورهای برمودا (۴۰)، بلیز (۴۰)، دومینیکن (۴۰)، گرانادا (۴۰)، گویان (۴۰)، جامائیکا (۴۰)، مونت‌سرات (۴۰)، مراکش (۴۰)، سنت‌لویس (۴۰)، کیتس-نویس (۴۰)، وینسنت و گرینادا (۴۰)، سورینام (۴۰)، تونس (۴۳) و ترینیدادو توباگو (۴۰) درصد بوده است. از این ۱۴ کشور، اساساً بسیاری از آن‌ها در بازار جهانی (واردات و صادرات) این محصول جایگاهی ندارند. لذا انگیزه خاصی از اعمال تعرفه سنگین بر واردات آن محصول قابل تصور نیست.

جدول (۴) وضعیت تعرفه گمرکی کشورهایایی که در بازار

جهانی زعفران حضور داشته و اطلاعات تجاری مورد نظر را گزارش داده‌اند، در هفت دسته نشان می‌دهد که بازرترین و دسترسی آسان به بازار داخلی از آن دو دسته آخر مطابق جدول است که غالباً کشورهای توسعه‌یافته و باقتصاد بازی بوده‌اند که واردکنندگان اصلی زعفران هستند و تعرفه وارداتی آن‌ها به دسته تعرفه گمرکی صفر و پائین‌تر از ۵ درصد تعلق داشته است. در مقابل، بسیاری از کشورهای توسعه‌نیافته و اقتصادهای بسته که واردکننده مهم زعفران نبوده‌اند، به گروه تعرفه گمرکی بالا تعلق دارند.

جدول ۱- دسته‌بندی تعرفه‌های گمرکی کشورها در بازار جهانی زعفران

کشورها	تعداد کشورها و سهم آن‌ها از کل کشورها	دسترسی به بازار	شرح
ایران	۱ کشور (۰/۶۷ درصد)	کاملاً بسته	الف) بالاترین نرخ تعرفه (۱۰۰ درصد) در بازار جهانی
از جمله: بوتان، گویان، جامائیکا، مراکش، سورینام، تونس و ترینیدادو توباگو	۱۵ کشور (۱۰/۰۷ درصد)	کاملاً بسته	ب) کشورهای با نرخ تعرفه ۴۰ و بیش از ۴۰ درصد
از جمله: ترکیه، هند، الجزایر، باهاماس، بنگلادش و سوریه	۲۸ کشور (۱۸/۷۹ درصد)	بسته بالا	ج) کشورهای با نرخ تعرفه ۲۵ و بیش از ۲۵ درصد و کمتر از ۴۰ درصد
از جمله: آذربایجان و اسرائیل	۲۳ کشور (۱۵/۴۴ درصد)	نسبتاً بسته	د) کشورهای با نرخ تعرفه ۱۵ و بیش از ۱۵ درصد و کمتر از ۲۵ درصد
از جمله: آرژانتین، کره جنوبی، ارمنستان، بحرین، بلاروس و برزیل	۱۶ کشور (۱۰/۷۴ درصد)	نسبتاً باز	ه) کشورهای با نرخ کمتر از ۱۵ و بیش از ۵ درصد
از جمله: چین، اتحادیه اروپا و ژاپن، تمامی کشورهای حاشیه جنوبی خلیج فارس، مصر، اندونزی، پاکستان و فیلیپین	۳۱ کشور (۲۰/۸۱ درصد)	باز	و) کشورهای با نرخ تعرفه ۵ و کمتر از ۵ درصد و بیش از ۰ درصد
از جمله: آمریکا، استرالیا، کانادا، تایوان، هنگ کنگ، مالزی، موریس، نیوزیلند، نروژ، سنگاپور، آفریقای جنوبی، ترکمنستان، ازبکستان و اوکراین	۲۵ کشور (۱۶/۷۸ درصد)	کاملاً باز (دسترسی آزاد)	ز) کشورهای با نرخ تعرفه صفر درصد

ماخذ: نتایج حاصل از تحقیق: پردازش شده از داده‌های آماری بانک اطلاعاتی کنفرانس توسعه و تجارت ملل متحد (UNCTAD)

([http://cs.usm.my/cgi-bin/untrains/fil1.cgi\(1386-12-12\)](http://cs.usm.my/cgi-bin/untrains/fil1.cgi(1386-12-12)))

(۱۰۰ درصد)، چین (۲ درصد)، سوئیس (۰ درصد)، امارات متحده عربی (۵ درصد) و هند (۳۰ درصد) بوده است. بدین ترتیب به جز ایران بسیاری از کشورهای عمده صادرکننده این محصول به سبب مزیت صادراتی که در صادرات زعفران دارند، نرخ تعرفه دول کامله‌الوداد (MFN) پائینی اعمال کرده‌اند. مضافاً، در این میان تنها ج.ا. ایران است که قسمت اعظم تولید این محصول را در اختیار داشته و محصول تولیدی را با هدف صادرات انجام می‌دهد، بقیه کشورها به خصوص دو کشور امارات متحده عربی و سوئیس هیچ تولید داخلی از این محصول ندارند.

۵) از هشت کشوری که بیشترین واردات در بازار جهانی زعفران دارند، میانگین نرخ تعرفه دول کامله‌الوداد (MFN) اتحادیه اروپا [۱۹] (۴/۳ درصد)، ایالات متحده آمریکا (۰ درصد)، عربستان (۵ درصد)، سوئیس (۰ درصد)، تایوان (۰ درصد)، ژاپن (۱/۲ درصد)، آرژانتین (۱۰ درصد) و امارات متحده عربی [۲۰] (۵ درصد) بوده است. بدین ترتیب غالب کشورهای عمده واردکننده این محصول از جمله اتحادیه اروپا و آمریکا با هدف حمایت از صنایع پستین، زعفران را با حداقل نرخ تعرفه دول کامله‌الوداد (MFN) وارد کرده‌اند.

۶) پنج کشوری که بیشترین صادرات را در بازار جهانی زعفران دارند، میانگین نرخ تعرفه دول کامله‌الوداد (MFN) ایران

جدول ۲- تعرفه گمرکی واردکنندگان و صادرکنندگان اصلی در بازار جهانی محصول زعفران و وضعیت تعرفه گمرکی ایران در سال ۱۳۸۶ در مقایسه با آن‌ها

تعداد کشورهای وضع کننده موانع تجاری غیر تعرفه‌ای	متوسط نرخ تعرفه جهانی	تعرفه ایران	نرخ تعرفه MFN کشورهای صادرکننده اصلی	نرخ تعرفه MFN کشورهای واردکننده اصلی
۴۵	۱۵/۷۵	۱۰۰	ایران (۱۰۰٪)، چین (۲٪)، سوئیس (۰٪)، امارات (۵٪) و هند (۳۰٪)	اتحادیه اروپا (۴/۳ درصد)، آمریکا (۰ درصد)، عربستان سعودی (۵ درصد)، سوئیس (۰ درصد)، تایوان (۰ درصد)، ژاپن (۱/۲ درصد)، آرژانتین (۱۰ درصد) و امارات متحده عربی (۵ درصد)

ماخذ: نتایج حاصل از تحقیق: پردازش شده از داده‌های آماری بانک اطلاعاتی کنفرانس توسعه و تجارت ملل متحد (UNCTAD) به نقل از ([http://cs.usm.my/cgi-bin/untrains/fill.cgi\(1386-12-12\)](http://cs.usm.my/cgi-bin/untrains/fill.cgi(1386-12-12)))

۷) در این میان، ج.ا. ایران با وجود آن که قسمت اعظم تولید و

۸) نظر به اینکه کل نرخ تعرفه گمرکی تجمیعی برای ۱۴۹ کشور در بازار جهانی زعفران، حدود ۲۳۴۶/۵ درصد بوده که در واقع متوسط نرخ تعرفه گمرکی در بازار جهانی زعفران ۱۵/۷۵ درصد (۱۶ درصد) بدست می‌آید. رقم مذکور را می‌توان به متوسط نرخ تعرفه وارداتی در کل بازار جهانی این محصول تعمیم داد. حال اگر برنامه هدف ج.ا. ایران این باشد که نرخ تعرفه وارداتی زعفران (۱۰۰ درصد) به متوسط نرخ تعرفه وارداتی در بازار جهانی آن کاهش یابد، آنگاه نرخ تعرفه وارداتی ایران برای زعفران باید حدود ۸۴ واحد درصد کاهش یابد.

صادرات جهانی این محصول را در اختیار دارد، اما بالاترین نرخ تعرفه وارداتی را در بازار جهانی این محصول اعمال کرده است. بی‌شک از وضع تعرفه وارداتی سنگین، انگیزه درآمد گمرکی اصل نبوده است، چراکه در عمل وارداتی صورت نگرفته است. اما ممکن است با هدف حمایت از تولید داخلی متوسط نرخ تعرفه بالا بوده باشد، که بی‌شک با توجه به مزیت طبیعی و نسبی بالای ایران در صادرات این محصول این درصد تعرفه چندان موجه نیست و بی‌تردید بر مزیت رقابتی کشور در صادرات این محصول آسیب می‌رساند. پس با هدف حمایت از مزیت رقابتی کشور در صادرات زعفران، تجدیدنظر و کاهش نرخ تعرفه وارداتی این

جدول ۳- میانگین نرخ تعرفه MFN کشورهای صادرکننده و واردکننده در بازار جهانی زعفران

(واحد ارقام به درصد)

نرخ تعرفه (%).MFN	شرح	ردیف	نرخ تعرفه (%).MFN	شرح	ردیف	نرخ تعرفه (%).MFN	شرح	ردیف	نرخ تعرفه (%).MFN	شرح	ردیف
۱۵	سیشل	۱۱۵	۵	لبنان	۷۷	۲۰	ساحل عاج	۳۹	۲/۵	افغانستان	۱
۰	سنگاپور	۱۱۶	۰	لیسوتو	۷۸	۰	کرواسی	۴۰	۱۵	آلبانی	۲
۳۰	جزایر سلیمان	۱۱۷	۰	لیبی	۷۹	۱۷.۵	کوبا	۴۱	۳۰	الجزایر	۳
۰	آفریقای جنوبی	۱۱۸	۲۰	ماداگاسکار	۸۰	۳۳	جیبوتی	۴۲	۵	آنگولا	۴
۲۸	سریلانکا	۱۱۹	۲۵	مالاوی	۸۱	۴۰	دومینیکا	۴۳	۴۰	آنتیگو	۵
۴۰	کیس-نیس	۱۲۰	۰	مالزی	۸۲	۱۴	ج.دومینیک	۴۴	۱۰	آرژانتین	۶
۴۰	وینست و گرنادین	۱۲۱	۱۵	مالدیو	۸۳	۱۰	اکوادور	۴۵	۱۰	ارمنستان	۷
۲۵	سودان	۱۲۲	۲۰	مالی	۸۴	۵	مصر	۴۶	۰	استرالیا	۸
۴۰	سورینام	۱۲۳	۲۰	موریتانی	۸۵	۱۰	السالوادور	۴۷	۱۵	آذربایجان	۹
۰	سوآزیلند	۱۲۴	۰	موریس	۸۶	۳۰	گینه	۴۸	۳۰	باهاما	۱۰
N.A.	سوئیس	۱۲۵	۱۰	مکزیک	۸۷	۱۰	اریتره	۴۹	۵	بحرین	۱۱
۳۰	سوریه	۱۲۶	۱۰	مولداوی	۸۸	۳۰	اتیوپی	۵۰	۲۵	بنگلادش	۱۲
۵	تاجیکستان	۱۲۷	۵	مغولستان	۸۹	۴.۳	اتحادیه اروپا	۵۱	۴۰	برمودا	۱۳
۲۷	تایلند	۱۲۸	۴۰	مونستر	۹۰	۰	مقدونیه	۵۲	۵	بلاروس	۱۴
۲۰	توگو	۱۲۹	۴۰	مغرب	۹۱	۳۰	گابن	۵۳	۴۰	بلیز	۱۵
۴۰	ترینیداد و توباگو	۱۳۰	۲۵	موزامبیک	۹۲	۱۲	گرجستان	۵۴	۲۰	بنین	۱۶
۴۳	تونس	۱۳۱	۳	میانمار	۹۳	۲۰	غنا	۵۵	۵	برمودا	۱۷
۳۰	ترکیه	۱۳۲	۰	نامیبیا	۹۴	۴۰	گرانادا	۵۶	۵۰	بوتان	۱۸
۰	ترکمنستان	۱۳۳	۵	نپال	۹۵	۱۰	گوآتمالا	۵۷	۱۰	بولیوی	۱۹
۲۵	تانزانیا	۱۳۴	۰	نیوزیلند	۹۶	۲۰	گینه	۵۸	۰	بوسنی	۲۰
۲۵	اوگاندا	۱۳۵	۱۰	نیکاراگوئه	۹۷	۲۰	گینه بیسائو	۵۹	۰	بوتسوانا	۲۱
۰	اوکراین	۱۳۶	۲۰	نیجر	۹۸	۴۰	گویان	۶۰	۱۰	برزیل	۲۲
۵	امارات	۱۳۷	۲۰	نیجریه	۹۹	۱۰	هندوراس	۶۱	۰	برونئی	۲۳
۰	آمریکا	۱۳۸	۰	نروژ	۱۰۰	۰	هنگ کنگ	۶۲	۰	بلغارستان	۲۴
۰	اوکراین	۱۳۹	۵	عمان	۱۰۱	۰	ایسلند	۶۳	۲۰	بورکینافاسو	۲۵
۱۰	اروگوئه	۱۴۰	۵	پاکستان	۱۰۲	۳۰	هند	۶۴	۵	بوروندی	۲۶
۰	ازبکستان	۱۴۱	۷.۵	پاناما	۱۰۳	۵	اندونزی	۶۵	۱۵	کامبوج	۲۷
۲۵	وانواتو	۱۴۲	۲۰	پاپوا گینه	۱۰۴	۱۰۰	ایران	۶۶	۳۰	کامرون	۲۸
۱۰	ونزوئلا	۱۴۳	۱۰	پاراگوئه	۱۰۵	۱۵	اسرائیل	۶۷	۰	کانادا	۲۹
۲۰	ویتنام	۱۴۴	۱۲	پرو	۱۰۶	۴۰	جامائیکا	۶۸	۳۰	کیپ ورد	۳۰
۵	یمن	۱۴۵	۳	فیلیپین	۱۰۷	۱.۲	ژاپن	۶۹	۳۰	آفریقای مرکزی	۳۱
۵	یوگسلاوی	۱۴۶	۵	قطر	۱۰۸	۳۰	اردن	۷۰	۳۰	چاد	۳۲
۲۰	ژئیر	۱۴۷	۵	رومانی	۱۰۹	۵	قزاقستان	۷۱	۶	شیلی	۳۳
۲۵	زامبیا	۱۴۸	۵	روسیه	۱۱۰	۲۵	کنیا	۷۲	۲	چین	۳۴
۷.۵	زیمبابوه	۱۴۹	۵	روآندا	۱۱۱	۸	کره جنوبی	۷۳	۰	تایوان	۳۵
۲۳۴۶/۵	کل تعرفه‌ها		۴۰	سنت لوسیا	۱۱۲	۵	کویت	۷۴	۱۰	کلمبیا	۳۶
۱۵/۷۵	متوسط تعرفه‌ها		۵	عربستان	۱۱۳	۵	قرقیزستان	۷۵	۳۰	کنگو	۳۷
			۲۰	سنگال	۱۱۴	۳۰	لائوس	۷۶	۱۰	کاستاریکا	۳۸

ماخذ: نتایج حاصل از تحقیق: پردازش شده از داده‌های آماری بانک اطلاعاتی کنفرانس توسعه و تجارت ملل متحد (UNCTAD)

[http://cs.usm.my/cgi-bin/untrains/fil1.cgi\(1386-12-12\)](http://cs.usm.my/cgi-bin/untrains/fil1.cgi(1386-12-12))

شامل الجزایر، آرژانتین، استرالیا، بحرین، بولیوی، برزیل،

(۹) در میان ۱۴۹ کشور در بازار جهانی زعفران، بالغ بر ۴۵ کشور

برونئی دارالسلام، کانادا، شیلی، تایوان، کلمبیا، ساحل عاج، مصر، غنا، گواتمالا، هند، اندونزی، قزاقستان، لائوس، لبنان، مالاوی، مالزی، مالی، مکزیک، مغرب، موزامبیک، نیوزیلند، نیکاراگوئه، نیجریه، نروژ، عمان، پاکستان، پاراگوئه، پرو، فیلیپین، روسیه، سنگال، سنگاپور، آفریقای جنوبی، سودان، تونس، تانزانیا، اروگوئه، ونزوئلا و ویتنام بر واردات محصول زعفران موانع تجاری غیرتعرفه‌ای وضع کرده‌اند.

۱۰) هرچند ماهیت موانع تجاری غیرتعرفه‌ای می‌تواند متفاوت باشد، اما انتظار می‌رود برخی از کشورها که مانع تجاری غیرتعرفه‌ای اعمال کرده‌اند، با هدف سلامت انسان بوده باشد که در قالب مقررات بهداشتی و بهداشت نباتی اعمال شده است و این نوع حمایت از جانب نهادی چون سازمان جهانی تجارت موجه و منطقی و قابل دفاع است اما در مقابل برخی کشورها نرخ تعرفه گمرکی بالا را با هدف حمایت از محصول داخلی وضع کرده‌اند که با انگیزه حمایتی صورت می‌گیرد و به هیچ وجه از جانب سازمان جهانی تجارت موجه و منطقی و قابل دفاع نبوده و کشورهای عضو سازمان جهانی تجارت نسبت به کاهش و برچیدن آن بایستی اقدام کنند.

۵. بررسی تعرفه پلکانی بر واردات زعفران در کشورهای اصلی واردکننده

نرخ تعرفه‌ای که در جداول تعرفه‌ای کشورها مشاهده می‌شود، تعرفه اسمی [۲۱] است. چنین تعرفه‌ای نمی‌تواند نشانگر سطح حمایت از تولیدات داخلی باشد. اما نرخ تعرفه موثر [۲۲] تاثیر کلی ساختار تعرفه‌ای را بر هر صنعت در کشور اندازه می‌گیرد. یکی از موارد مهم استفاده از نرخ تعرفه موثر تخصیص منابع است که سبب می‌شود منابع از صنایع با نرخ موثر کم به صنایع با نرخ موثر بالا انتقال یابند. زیرا منابع در هر صنعت ارزش افزوده [۲۳] به دست می‌آورد و نرخ تعرفه موثر در واقع حمایت از ارزش افزوده منابع در صنایع است. پس اگر حمایت بر اساس ارزش افزوده باشد، آن را حمایت موثر و نرخ آن را نرخ حمایت یا تعرفه موثر می‌نامند.

کشورهای توسعه‌یافته معمولاً تعرفه اسمی بالایی را در مراحل پیشرفته تولید - مشروط بر این که تولید داخلی داشته باشند- وضع می‌کنند، در حالی که برای مواد اولیه و کالاهای

واسطه‌ای از تعرفه پائینی استفاده می‌نمایند. در واقع، هر میزان مراحل تولیدی توسعه‌یافته‌تر شود، نرخ تعرفه اسمی نیز افزایش می‌یابد و متعاقباً نرخ تعرفه موثر نیز افزایش پیدا می‌کند. کشورهای درحال توسعه بر این باورند که سیاست تعرفه‌ای مذکور سدی برای صنعتی شدن کشورهای درحال توسعه است. صنعتی شدن در کشورهای درحال توسعه دربرگیرنده مراحل توسعه‌یافته‌تر تولید است که این مرحله به شدت مورد حمایت تعرفه‌ای کشورهای توسعه‌یافته قرار گرفته است.

شاخص‌های تجاری (تقاضای وارداتی - رشد تقاضا - تعرفه گمرکی - موانع تجاری غیرتعرفه‌ای) نزدیک ۵۰ کشور در بازار جهانی زعفران در جدول (۴) درج شده است. با دقت در اطلاعات آن جدول، نتیجه می‌شود که:

مهم‌ترین متقاضیان وارداتی زعفران تعرفه بالایی در واردات این محصول وضع نکرده‌اند؛ چراکه تعرفه گمرکی زعفران به ترتیب در کشورهای عضو اتحادیه اروپا ۴/۳ درصد، آمریکا صفر درصد، کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس (شامل عربستان سعودی، عمان، قطر، کویت، امارات متحده عربی و بحرین) ۵ درصد، ژاپن ۱/۲ درصد، آرژانتین ۱۰ درصد، هند ۳۰ درصد، برزیل ۱۰ درصد، پاکستان ۵ درصد، چین ۲ درصد و مجموعه کشورهای کانادا، استرالیا، تایوان، هنگ‌کنگ، سنگاپور، آفریقای جنوبی و موریس) صفر درصد است. با دقت در وضعیت تعرفه گمرکی زعفران در کشورهای متقاضی آن نتیجه می‌شود بااستثنای هند، تعرفه واردکنندگان اصلی در بازار جهانی کمتر از ۱۰ درصد است که در واقع تعرفه گمرکی اسمی بالایی محسوب نمی‌شود. کشورهای اصلی واردکننده زعفران که تعرفه گمرکی بالا در واردات این محصول اعمال کرده‌اند، انگیزه اعمال تعرفه کسب درآمد گمرکی بوده است اما کشورهای اصلی واردکننده زعفران که تعرفه گمرکی بالایی در واردات این محصول اعمال نکرده‌اند (از جمله دو کشور اسپانیا و امارات متحده عربی) تلاش دارند در صادرات مجدد به اشکال مختلف، در بازار جهانی حضور داشته باشند و توانسته‌اند ارزش افزوده بالایی را نیز به دست آورند.

با هدف تشخیص تعرفه پلکانی اعمال شده در واردات زعفران، ستون چهار جدول ارائه شده که حد پائین و حد بالای تعرفه گمرکی اعمال شده بر واردات زعفران را در یکایک

کشورها نشان می‌دهد. مطابق نتایج مطالعه، از ۴۹ کشوری که در بازار جهانی زعفران حضور دارند، تنها ژاپن و اتحادیه اروپا تعرفه پلکانی بر واردات زعفران اعمال کرده‌اند. دامنه تعرفه گمرکی ژاپن ۳/۶ - ۰ درصد [۲۴] و اتحادیه اروپا ۸/۵ - ۰ درصد بوده است که تعرفه بالا برای زعفران بسته‌بندی شده و برای مصارف خرده‌فروشی است [۲۵]. بدین ترتیب با وجود آن که دامنه تعرفه

نسبتاً بالاست، اما حد بالای آن کمتر از ۱۰ است که سطوح دامنه بالایی محسوب نمی‌شود. مضافاً، با مطالعه تعرفه گمرکی اعمال شده بر واردات اشکال مختلف زعفران در ژاپن نتیجه می‌شود نرخ تعرفه عمومی، موقت، MFN، GSP و LDC غالباً آزاد و موارد غیر صفر آن بر زعفران اعمال می‌شود.

جدول ۴- تقاضای وارداتی کشورهای واردکننده زعفران همراه با وضعیت تعرفه گمرکی آن در بازار جهانی

(واحد ارقام به هزار دلار و درصد)

طی سال‌های ۲۰۰۶-۲۰۰۲

شرح	متوسط سالانه دوره	متوسط رشد سالانه	متوسط، حداقل و حداکثر تعرفه MFN	درصد پوشش واردات با NTM
۱. اسپانیا	۱۷۵۹۴/۸	۵/۱۴	۴/۳ (۰-۸/۵)	.
۲. ایتالیا	۷۶۸۲/۶	۱/۱۳	۴/۳ (۰-۸/۵)	.
۳. آمریکا	۶۲۲۳/۲	۱۰/۰۳	.	.
۴. سوئد	۲۹۷۷/۰	۹/۵۴	۴/۳ (۰-۸/۵)	.
۵. فرانسه	۲۹۶۹/۲	-۰/۱۱	۴/۳ (۰-۸/۵)	.
۶. عربستان سعودی	۲۸۷۷/۸	۱۴/۵۷	۵ (۵-۵)	.
۷. سوئیس	۲۴۶۲/۲	۶/۶۴	...	.
۸. ژاپن	۱۸۹۹/۸	۱۰/۵۰	۱۱/۸ (۰-۳/۶)	.
۹. تایوان	۱۸۷۶/۸	۲۰/۵۷	.	۱۰۰
۱۰. انگلیس	۱۳۵۸/۴	۲۲/۶۱	۴/۳ (۰-۸/۵)	.
۱۱. آرژانتین	۱۲۲۳/۲	۲۴/۵۱	۱۰ (۱۰-۱۰)	۱۰۰
۱۲. آلمان	۱۰۸۱/۴	۱۴/۴۲	۴/۳ (۰-۸/۵)	.
۱۳. بلژیک	۹۷۲/۲	۱۵/۲۴	۴/۳ (۰-۸/۵)	.
۱۴. هند	۸۷۹/۶	۲۹۵/۵۶	۳۰ (۳۰-۳۰)	۱۰۰
۱۵. کانادا	۶۲۳/۸	۷/۱۲	.	۱۰۰
۱۶. عمان	۵۱۱/۴	۱۵/۱۴	۵ (۵-۵)	.
۱۷. هنگ کنگ	۴۹۶/۸	۶/۶۹	.	.
۱۸. مکزیک	۴۱۲/۲	۱۸/۸۶	۱۰ (۱۰-۱۰)	۱۰۰
۱۹. بحرین	۳۷۴/۴	-۲/۰۲	۵ (۵-۵)	.
۲۰. سنگاپور	۳۳۸/۸	-۴/۸۹	.	۱۰۰
۲۱. استرالیا	۲۸۴/۰	۱۰/۷۱	.	۱۰۰
۲۲. اتریش	۲۶۷/۰	۵۵/۴۲	۴/۳ (۰-۸/۵)	.
۲۳. موریس	۲۵۸/۸	-۱/۱۴	.	.
۲۴. قطر	۲۳۴/۸	۲۱/۶۸	۵ (۵-۵)	.
۲۵. آفریقای جنوبی	۲۳۲/۴	۱۳/۳۷	.	۱۰۰
۲۶. هلند	۲۳۰/۶	۱۸/۸۴	۴/۳ (۰-۸/۵)	.
۲۷. دانمارک	۱۹۸/۶	-۴/۹۹	۴/۳ (۰-۸/۵)	.
۲۸. مالزی	۱۸۳/۸	-۱/۶۹	.	۱۰۰
۲۹. یونان	۱۸۱/۰	۴۷/۶۳	۴/۳ (۰-۸/۵)	.
۳۰. کره جنوبی	۱۱۳/۰	-۱۲/۶۱	۸ (۸-۸)	.
۳۱. لوکزامبورگ	۹۹/۲	۲۱/۲۱	۴/۳ (۰-۸/۵)	.
۳۲. ایرلند	۹۵/۴	۱۰/۲۰	۴/۳ (۰-۸/۵)	.
۳۳. برزیل	۸۷/۸	-۱/۱۲	۱۰ (۱۰-۱۰)	۱۰۰
۳۴. فنلاند	۸۲/۸	۴۰/۸۵	۴/۳ (۰-۸/۵)	.
۳۵. پاکستان	۶۷/۰	-	۵ (۵-۵)	۱۰۰
۳۶. نیوزیلند	۶۴/۰	۱۷/۶۶	.	۱۰۰

شرح	متوسط سالانه دوره	متوسط رشد سالانه	متوسط، حداقل و حداکثر تعرفه MFN	درصد پوشش واردات با NTM
۳۷. نروژ	۶۳/۰	-۳/۰۸	۰	۱۰۰
۳۸. چین	۵۸/۰	-	۲ (۲-۲)	۰
۳۹. لهستان	۵۷/۰	-	۴/۳ (۰-۸/۵)	۰
۴۰. پرتغال	۴۷.۸	۳/۹۳	۴/۳ (۰-۸/۵)	۰
۴۱. آندورا	۴۳/۸	-	۴/۳ (۰-۸/۵)	۰
۴۲. چک	۳۷/۴	۳۸/۷۵	۴/۳ (۰-۸/۵)	۰
۴۳. شیلی	۳۶/۶	۱۵/۹۳	۶ (۶-۶)	۱۰۰
۴۴. اسرائیل	۳۵/۴	۲۹/۷۴	۱۵ (۱۵-۱۵)	...
۴۵. فیلیپین	۳۵.۲	-۳۲/۱۳	۳ (۳-۳)	۱۰۰
۴۶. نپال	۱۲/۰	-	۵ (۵-۵)	۰
۴۷. اتیوپی	۱۱/۲	-	۳۰ (۳۰-۳۰)	۰
۴۸. کویت	۱۲۱۷/۴	۹.۹۴	۵ (۵-۵)	۰
۴۹. امارات متحده عربی	۳۶۳۷۰/۸	۵/۶۶	۵ (۵-۵)	۰
کل	۹۵۵۴۱/۴	۷/۲۹	۱۵/۷۵ (۰-۱۰۰)	...

ماخذ: نتایج حاصل از تحقیق: پردازش شده از داده‌های آماری بانک اطلاعاتی کنفرانس توسعه و تجارت ملل متحد (UNCTAD)

(http://cs.usm.my/cgi-bin/untrains/fil1.cgi(1386-12-12)) و (PC-TAS (2006))

جمع‌بندی و ملاحظات

مقاله حاضر با محوریت تعرفه‌های گمرکی و موانع تجاری غیرتعرفه‌ای اعمال شده بر صادرات زعفران ایران در کشورهای هدف و مقایسه آن با کشورهای رقیب براساس جدیدترین اطلاعات قابل دسترس (۲۰۰۶) به انجام رسیده است. نتایج تحقیق گویای آن است که:

۱- بسیاری از کشورهای توسعه‌یافته و شرکای اصلی وارداتی در بازار جهانی از جمله آمریکا، استرالیا، کانادا، تایوان، هنگ‌کنگ، مالزی، سنگاپور، آفریقای جنوبی، چین، اتحادیه اروپا و ژاپن بر واردات زعفران تعرفه پائینی وضع کرده‌اند. مضافاً، تعدادی دیگر از آن کشورها که در ردیف کشورهای با اقتصاد باز و آزاد هستند هیچ‌گونه مانع تعرفه‌ای اعمال نمی‌کنند. این کشورها بعضاً نقش صادرات مجدد ایفا می‌نمایند.

۲- بالاترین نرخ تعرفه (MFN) در واردات بازار جهانی زعفران به ایران تعلق دارد. ایران بر واردات این محصول ۱۰۰ درصد نرخ تعرفه وضع کرده است. بعد از ایران، بالاترین میزان نرخ تعرفه در بازار جهانی زعفران از آن ۱۴ کشور با نرخ تعرفه بالای ۴۰ درصد بوده است که این کشورها، اساساً جایگاهی در بازار جهانی (واردات و صادرات) این محصول ندارند. لذا انگیزه خاصی از اعمال تعرفه سنگین بر واردات این محصول مشاهده نمی‌شود.

۳- وضعیت تعرفه گمرکی کشورهایی که در بازار جهانی

زعفران حضور دارند را در ۷ گروه می‌توان دسته‌بندی کرد، بازترین (دسترسی آسان به بازار داخلی) از آن دو دسته آخر است که غالب کشورهای توسعه‌یافته و اقتصاد بازاری که واردکننده اصلی زعفران بوده، را شامل می‌شود. در مقابل، بسیاری از کشورهای توسعه‌نیافته و اقتصاد بسته‌ای که واردکننده مهم زعفران نبوده‌اند، نرخ تعرفه بالایی را وضع کرده‌اند. از هشت کشوری که بیشترین واردات در بازار جهانی زعفران دارند، نرخ تعرفه اتحادیه اروپا، آمریکا، عربستان سعودی، سوئیس، تایوان، ژاپن، آرژانتین و امارات متحده پایین است و عمده واردکنندگان از جمله اتحادیه اروپا و آمریکا زعفران را با حداقل نرخ تعرفه وارد کرده‌اند.

۴- ج. ا. ایران با وجود آن که قسمت اعظم تولید و صادرات جهانی زعفران را در اختیار دارد و در تولید و صادرات این محصول از مزیت طبیعی و نسبی بالایی برخوردار است اما بالاترین نرخ تعرفه وارداتی را در بازار جهانی این محصول اعمال کرده است. بی‌شک از وضع تعرفه وارداتی، انگیزه کسب درآمد گمرکی نبوده و با هدف حمایت از تولید داخلی نرخ تعرفه‌ی بالا اعمال کرده است. با توجه به مزیت طبیعی و نسبی بالای ایران در صادرات این محصول، اعمال این تعرفه بالا چندان موجه نیست و بی‌تردید به مزیت رقابتی کشور در صادرات این محصول آسیب می‌رساند. پس با هدف حمایت از مزیت رقابتی کشور در صادرات زعفران، تجدیدنظر و کاهش نرخ تعرفه وارداتی این

محصول ضرورت دارد.

۵- نظر به اینکه کل نرخ تعرفه وارداتی تجمیعی برای ۱۴۹ کشور در بازار جهانی این محصول، حدود ۲۳۴۶/۵ درصد بوده که در واقع متوسط نرخ تعرفه وارداتی در بازار جهانی زعفران ۱۵/۷۵ درصد (۱۶ درصد) بدست می‌آید. رقم مذکور را می‌توان به متوسط نرخ تعرفه وارداتی در کل بازار جهانی این محصول تعمیم داد. حال اگر برنامه هدف ج.ا. ایران این باشد که نرخ تعرفه وارداتی این محصول (۱۰۰ درصد) به متوسط نرخ تعرفه وارداتی در بازار جهانی آن کاهش یابد، آنگاه نرخ تعرفه وارداتی ایران برای این محصول باید حدود ۸۴ واحد درصد کاهش یابد.

۶- در میان ۱۴۹ کشور در بازار جهانی زعفران، بالغ بر ۴۵ کشور بر واردات محصول زعفران موانع تجاری غیرتعرفه‌ای وضع کرده‌اند که غالباً معادل ۱۰۰ درصد پوشش واردات محصول توسط موانع تجاری غیرتعرفه‌ای است. این موضوع گویای آن است که افزون بر تعرفه ورودی، بسیاری از کشورها بر واردات زعفران به عنوان محصول غذایی- دارویی موانع تجاری غیرتعرفه‌ای اعمال کرده‌اند. هرچند ماهیت موانع تجاری غیرتعرفه‌ای می‌تواند متفاوت باشد اما انتظار می‌رود برخی از کشورها که این موانع را اعمال کرده‌اند، با هدف سلامت انسان باشد که در قالب مقررات بهداشتی و بهداشت‌نباتی است و در مقابل، برخی کشورها با هدف حمایت از تولید داخلی آن بوده که با انگیزه حمایتی صورت می‌گیرد.

۷- با هدف تشخیص تعرفه پلکانی اعمال شده در واردات زعفران، از ۱۴۹ کشوری که در بازار جهانی زعفران حضور دارند، تنها دو کشور/ منطقه ژاپن و اتحادیه اروپا تعرفه پلکانی بر واردات زعفران اعمال کرده‌اند. دامنه تعرفه گمرکی ژاپن ۳/۶-۰ درصد و اتحادیه اروپا ۸/۵-۰ درصد است. با وجود آن که دامنه تعرفه نسبتاً بالاست اما حد بالای آن کمتر از ۱۰ است که سطوح دامنه بالایی محسوب نمی‌شود و لذا تعرفه پلکانی بر واردات زعفران این دو کشور به خصوص ژاپن قابل اغماض است.

پی‌نوشت‌ها

۱- بذر افشان، جواد و عیسی ابراهیم زاده. ۱۳۸۵.

2. Mmsgimpsey.J.A.M.H.Douglas.1997

۳. در برخی از گزارش‌ها سطح زیرکشت زعفران و عملکرد در

واحد سطح در این کشور به ترتیب ۱۲۵ هکتار و ۸ کیلوگرم در هکتار گزارش شده است. بر این اساس تولید زعفران در این کشور یک تن می‌باشد.

4. Sardinia and Abruzzi

5. Malik, N and M.Heshen Aslami. 2007. Harvesting red gold in Afghanistan. ICARDA Caravan no.24, June 2007.

6. International Center for Agricultural Resreach in the Dry Areas

۷. محدودیت‌های تجاری به‌طورکلی شامل محدودیت‌های تعرفه‌ای و غیرتعرفه‌ای است. مهم‌ترین نوع محدودیت تجاری، تعرفه است.

8. Dumping

9. Dead Weight Loss

۱۰. معیار مناسب جهت اندازه‌گیری درجه حمایت از تولیدکنندگان داخلی، همان نرخ تعرفه مؤثرحمایتی است که تاثیر کلی ساختار تعرفه‌ای رابهرصنعت درکشور اندازه‌گیری می‌کند. از موارد مهم استفاده نرخ تعرفه مؤثر "تخصیص منابع" است که سبب می‌شود منابع از صنایع با نرخ حمایت مؤثرکم به صنایع با نرخ مؤثربالا انتقال یابد نرخ تعرفه مؤثر حمایتی با نرخ تعرفه اسمی تفاوت بسیار زیادی دارد و نرخ تعرفه اسمی نمی‌تواند نشانگر سطح حمایت از تولیدات و تولیدکننده باشد در حالی که نرخ تعرفه مؤثر از چنین قابلیتی برخورداراست.

۱۱. اقسام آن عبارتند از سهمیه‌های تعرفه‌ای، سهمیه‌های وارداتی یک جانبه، پروانه (مجوز) واردات، سهمیه‌های دو جانبه و ترکیبی. سهمیه‌بندی، محدودیت مقداری مستقیم (QRs) مربوط به مقدار مجاز واردات یا صادرات است

12. Baldwin, 1970.

13. Hillman, 1991.

۱۴. حسینی، ۱۳۸۳.

۱۵. پرمه، حسینی و محبی، ۱۳۸۸.

۱۶. مطابق سیستم طبقه‌بندی نظام هماهنگ و کدگذاری کالا، ردیف تعرفه متناظر با زعفران (Saffron)، ۰۹۱۰۲۰ است.

۱۷. گفتنی است تمام کشورهای عضو اتحادیه اروپا- تا سال ۲۰۰۷، ۲۵ و از سال ۲۰۰۷، ۲۷ کشور- بعنوان یک واحد

سیاسی قلمداد شده و جریان تجاری زعفران در میان آن‌ها لحاظ نشده است. عدم احتساب مضاعف تجارت بین‌کشوری زعفران در میان آن‌ها سبب شده ارزش صادرات و بویژه ارزش واردات زعفران جهانی کمتر نشان دهد.

۱۸. گفتنی است تمامی اعضای اتحادیه اروپا سیاست تجاری یکسان و هماهنگی در قبال تجارت کالا از جمله بر واردات زعفران اعمال می‌کنند و لذا تمام ۲۵ عضو اتحادیه اروپا بر واردات زعفران نرخ تعرفه واحد و یکسان ۴/۳ درصدی اعمال کرده‌اند.

۱۹. میزان واردات این هشت کشور به ترتیب ۲۰/۴۰، ۶/۲۶، ۲/۴۱، ۲/۲۷، ۲/۱۷، ۲/۰۵، ۱/۹۰ و ۱/۷۲ میلیون دلار است.

۲۰. مطابق اطلاعات تجاری PC-TAS، امارات متحده عربی طی سال‌های ۲۰۰۶-۲۰۰۲ جمعاً ۱۸۱/۸۵ میلیون دلار زعفران وارد کرده است که در واقع سالانه بالغ بر ۳۶/۳۷ میلیون دلار می‌شود که ۸۱/۱۲ درصد از واردات زعفران از ایران بوده است و کشورهای اسپانیا، فرانسه و هند در مراتب دوم تا چهارم هستند. بدین ترتیب اطلاعات آمار تجاری کشورهایی که گزارش نکرده‌اند، از دقت کافی برخوردار نیست.

21. Nominal Tariff
22. Effective Tariff Rate
23. Value Added
24. International Trade Centre. World Markets in the Spice Trade. 2000 – 2004. April 2006

۲۵. در نشان دادن تعرفه پلکانی تفاوت تعرفه گمرکی وارداتی محصول با درجات پردازش متفاوت آن مبنای مناسبی است که این تفاوت تعرفه در خصوص محصول زعفران می‌تواند به خاطر تفاوت وزن محموله باشد نه لزوماً سطح پردازش آن.

منابع

اداره کل مقررات صادرات و واردات وزارت بازرگانی، مقررات صادرات و واردات و جداول ضمیمه آن (براساس سیستم هماهنگ شده توصیف و کد گذاری‌های کالا)، مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی، تهران.

پرمه، زوراز؛ میرعبداله، حسینی و حمیدرضا، محبی، «توسعه صادرات، ظرفیت‌های صادراتی و بازارهای هدف زعفران صادراتی ایران»، پژوهشنامه بازرگانی، مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی، تهران، ۱۳۸۸.

حسینی، میرعبدا...، «سیاست تجاری کشاورزی ایران و تعیین معادل تعرفه‌ای واردات محصولات آن»، پژوهشنامه بازرگانی، مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی، سال هشتم، شماره ۳۲، پاییز ۱۳۸۳، تهران.

کنفرانس تجارت و توسعه سازمان ملل (UNCTAD) و سازمان جهانی تجارت (WTO)، «راهنمای تجاری دور اروگوئه»، ترجمه: مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی، ۱۳۷۵.

کمبجانی، اکبر و همکاران، «مقررات دسترسی به بازار محصولات کشاورزی در موافقت‌نامه عمومی تعرفه و تجارت و اثرات آن بر اقتصاد کشاورزی ایران»، مؤسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی و اقتصاد کشاورزی، تهران، ۱۳۸۰.

عزیزی، مریم، مطالعه ساختار بازار جهانی و تعیین بازارهای هدف زعفران ایران، مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی، ۱۳۸۳.

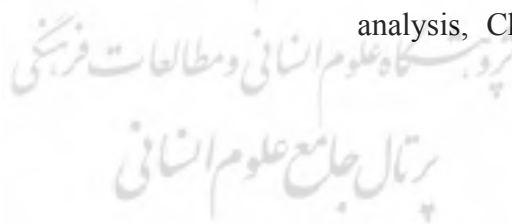
گمرک ایران، «سالنامه بازرگانی خارجی ایران، تهران، ۸۵-۱۳۶۸. Arcal, Y. F. d.L., Meatz, M., "Trends in World and Agricultural Trade", Module 1, Introduction and General Topics, 2000.

Anania, G., "Policy choice and independence of country decisions in the implementation of the GATT agreement on agriculture", *Review of Agricultural Economics*, vol. 24, 1997.

Anderson, James E. and Neary, Peter., "Measuring the Restrictiveness of Trade Policy", *World Bank Economic Review*, May 1994

Chambers, R.G. and D.H. Pick., "Marketing orders as nontariff trade barriers", *American Journal of Agricultural*

- press, 1988.
- Low, p. and Yeats, a. "Nontariff Measures and Developing Countries; Has the Uruguay Round Levelled the Plying Field?", *World Economy*, Vol. 18, No. 1, 1995
- Moschini, G., "Economic issues in ratification: An overview, GATT Research paper 90-GATT4, July 1991.
- Pearce, R. and Sharma, R., "Market Access II: Tariff Rate Quotas", Module 5, Agreement on Agriculture, 2000.
- Sumner, D.A., "The economic underpinnings of Uruguay Round proposals, improving agricultural trade performance under the GATT", 1992..
- Walter, I., "Non Tariff Protection among Countries: Some Preliminary Empirical Evidence", *Economic International*, Vol. 25, 1992.
- WTO., "Agreement on Agriculture", www.WTO.org/english/docs-e//egal-e/14-ag.pdf, 1994.
- Economics*, Vol. 76, 1994.
- Caballero, J.M., Calegar, G., and Cappi, C., "Instruments of protect and their economic impact", Module 3. Introduction and General Topics, 2000.
- Deardorff, A.V., "Non- Tariffs Barriers and Domestic Regulation", A lecture at the world Bank on April 6, 1999.
- Dixit, P.M, Josling, T., "Trading in Agriculture: an Analytical Framework", *International Trade Research Consortium*, <http://www.UMN.edu/iatric>, 1997.
- Elamin, X/H., "Market Access: Tariffs and other Access Terms", Module 4, *Agreement on Agriculture*, 2000.
- Hillman, J.S., " Nontariff Agricultural Trade Barriers Revisited ", *International Agricultural Trade Research Consortium*, 1996. [http:// cs.usm.my / cgi-bin / untrains/ fil1.cgi\(1386-12-12\)](http://cs.usm.my/cgi-bin/untrains/fil1.cgi(1386-12-12))
- Leamer, Edward., "Measures of Openness", in R. Baldwin, ed., Trade policy and empirical analysis, Chicago: University of Chicago

پیوست ۱- شاخص‌های اصلی بازار و رژیم تجاری کشورهای صادرکننده و واردکننده در بازار جهانی زعفران

صادرات (US\$'000)	تعداد خطوط تعرفه	NTM (%)	تعرفه MFN حداکثر (%)	تعرفه MFN حداقل (%)	متوسط تعرفه MFN	واردات (US\$000)	شرح
0	1	N.A.	2.5	2.5	2.5	4	۱. افغانستان
0	2	0	15	15	15	0	۲. آلبانی
0	1	100	30	30	30	3	۳. الجزایر
0	1	N.A.	5	5	5	0	۴. آنگولا
0	1	N.A.	40	40	40	6	۵. آنتیگو
3	1	100	10	10	10	1902	۶. آرژانتین
0	1	N.A.	10	10	10	1	۷. ارمنستان
71	1	100	0	0	0	310	۸. استرالیا
0	2	N.A.	15	15	15	0	۹. آذربایجان
0	1	N.A.	30	30	30	0	۱۰. باهاماس
0	1	100	5	5	5	474	۱۱. بحرین
0	2	0	25	25	25	12	۱۲. بنگلادش
0	1	N.A.	40	40	40	12	۱۳. برمودا
0	2	0	5	5	5	1	۱۴. بلاروس
0	1	N.A.	40	40	40	1	۱۵. بلیز
0	1	N.A.	20	20	20	0	۱۶. بنین
0	1	N.A.	5	5	5	0	۱۷. برمودا
0	1	0	50	50	50	30	۱۸. بوتان
0	1	100	10	10	10	1	۱۹. بولیوی
0	2	N.A.	0	0	0	4	۲۰. بوسنی
0	1	N.A.	0	0	0	0	۲۱. بوتسوانا
2	1	100	10	10	10	77	۲۲. برزیل
0	1	100	0	0	0	2	۲۳. برونی
0	2	N.A.	0	0	0	2	۲۴. بلغارستان
0	1	0	20	20	20	0	۲۵. بورکینافاسو
0	1	N.A.	5	5	5	0	۲۶. بوروندی
0	1	N.A.	15	15	15	0	۲۷. کامبوج
0	1	0	30	30	30	0	۲۸. کامرون
0	1	100	0	0	0	679	۲۹. کانادا
0	1	N.A.	30	30	30	4	۳۰. کیپ‌ورد
0	1	0	30	30	30	0	۳۱. آفریقای مرکزی
0	1	0	30	30	30	0	۳۲. چاد
1	1	100	6	6	6	25	۳۳. شیلی
953	1	0	2	2	2	0	۳۴. چین
33	1	100	0	0	0	2167	۳۵. تایوان
0	1	100	10	10	10	13	۳۶. کلمبیا
0	1	N.A.	30	30	30	0	۳۷. کنگو

صادرات (US\$'000)	تعداد خطوط تعرفه	NTM (%)	تعرفه MFN حداکثر (%)	تعرفه MFN حداقل (%)	متوسط تعرفه MFN	واردات (US\$000)	شرح
0	1	0	10	10	10	11	۳۸. کاستاریکا
0	1	100	20	20	20	0	۳۹. ساحل عاج
0	2	N.A.	0	0	0	31	۴۰. کرواسی
0	2	0	30	5	17.5	2	۴۱. کوبا
0	1	N.A.	33	33	33	8	۴۲. جیبوتی
0	1	N.A.	40	40	40	0	۴۳. دومینیکن
0	2	N.A.	20	8	14	19	۴۴. ج. دومینیکن
0	1	100	10	10	10	0	۴۵. اکوادور
0	1	100	5	5	5	9	۴۶. مصر
23	1	0	10	10	10	6	۴۷. السالوادور
0	1	0	30	30	30	0	۴۸. گینه استوایی
0	1	N.A.	10	10	10	0	۴۹. اریتره
0	1	0	30	30	30	0	۵۰. اتیوپی
0	2	0	8.5	0	4.3	20399	۵۱. اتحادیه اروپا
0	2	N.A.	0	0	0	0	۵۲. مقدونیه
0	1	0	30	30	30	2	۵۳. گابن
0	2	N.A.	12	12	12	0	۵۴. گرجستان
0	1	100	20	20	20	0	۵۵. غنا
0	1	N.A.	40	40	40	1	۵۶. گرانادا
0	1	100	10	10	10	9	۵۷. گواتمالا
0	1	N.A.	20	20	20	0	۵۸. گینه
0	1	N.A.	20	20	20	0	۵۹. گینه بیسائو
0	1	N.A.	40	40	40	0	۶۰. گویان
0	1	0	10	10	10	0	۶۱. هندوراس
0	1	0	0	0	0	693	۶۲. هنگ کنگ
0	1	0	0	0	0	5	۶۳. ایسلند
263	3	100	30	30	30	905	۶۴. هند
16	1	100	5	5	5	3	۶۵. اندونزی
47685	3	N.A.	100	100	100	0	۶۶. ایران
0	1	N.A.	15	15	15	50	۶۷. اسرائیل
0	1	N.A.	40	40	40	4	۶۸. جامائیکا
35	3	0	3.6	0	1.2	2046	۶۹. ژاپن
0	1	0	30	30	30	3	۷۰. اردن
0	2	100	5	5	5	2	۷۱. قزاقستان
1	1	0	25	25	25	2	۷۲. کنیا
0	1	0	8	8	8	117	۷۳. کره جنوبی
0	1	N.A.	5	5	5	153	۷۴. کویت
0	2	0	5	5	5	0	۷۵. قرقیزستان
0	1	100	30	30	30	0	۷۶. لائوس

صادرات (US\$'000)	تعداد خطوط تعرفه	NTM (%)	تعرفه MFN حداکثر (%)	تعرفه MFN حداقل (%)	متوسط تعرفه MFN	واردات (US\$000)	شرح
4	1	100	5	5	5	40	۷۷. لبنان
0	1	N.A.	0	0	0	0	۷۸. لیسوتو
0	1	N.A.	0	0	0	0	۷۹. لیبی
0	1	0	20	20	20	0	۸۰. ماداگاسکار
0	1	100	25	25	25	0	۸۱. مالاوی
7	1	100	0	0	0	236	۸۲. مالزی
0	1	N.A.	15	15	15	27	۸۳. مالدیو
0	1	100	20	20	20	0	۸۴. مالی
0	1	N.A.	20	20	20	0	۸۵. موریتانی
0	1	0	0	0	0	339	۸۶. موریس
4	1	100	10	10	10	466	۸۷. مکزیک
0	2	0	10	10	10	0	۸۸. مولداوی
0	1	N.A.	5	5	5	0	۸۹. مغولستان
0	1	N.A.	40	40	40	0	۹۰. مونتسرات
25	2	100	40	40	40	23	۹۱. مغرب
0	1	100	25	25	25	0	۹۲. موزامبیک
0	1	N.A.	3	3	3	0	۹۳. میانمار
0	1	N.A.	0	0	0	1	۹۴. نامیبیا
0	1	0	5	5	5	60	۹۵. نپال
10	1	100	0	0	0	73	۹۶. نیوزیلند
0	1	100	10	10	10	1	۹۷. نیکاراگوئه
0	1	N.A.	20	20	20	0	۹۸. نیجر
0	1	100	20	20	20	0	۹۹. نیجریه
2	1	100	0	0	0	68	۱۰۰. نروژ
0	1	100	5	5	5	468	۱۰۱. عمان
4	1	100	5	5	5	135	۱۰۲. پاکستان
0	2	N.A.	15	0	7.5	9	۱۰۳. پاناما
0	1	0	20	20	20	0	۱۰۴. پاپوا گینه نو
1	1	100	10	10	10	2	۱۰۵. پاراگوئه
0	1	100	12	12	12	12	۱۰۶. پرو
4	1	100	3	3	3	47	۱۰۷. فیلیپین
0	1	N.A.	5	5	5	316	۱۰۸. قطر
0	2	0	5	5	5	19	۱۰۹. رومانی
2	2	100	5	5	5	26	۱۱۰. روسیه
0	1	0	5	5	5	0	۱۱۱. رواندا
0	1	N.A.	40	40	40	5	۱۱۲. سنت لویس
1	1	0	5	5	5	2406	۱۱۳. عربستان سعودی
0	1	100	20	20	20	7	۱۱۴. سنگال
0	1	N.A.	15	15	15	3	۱۱۵. سیشل

صادرات (US\$'000)	تعداد خطوط تعرفه	NTM (%)	تعرفه MFN حداکثر (%)	تعرفه MFN حداقل (%)	متوسط تعرفه MFN	واردات (US\$000)	شرح
2	1	100	0	0	0	250	۱۱۶. سنگاپور
0	1	N.A.	30	30	30	0	۱۱۷. جزایر سلیمان
15	1	100	0	0	0	316	۱۱۸. آفریقای جنوبی
14	2	0	28	28	28	16	۱۱۹. سریلانکا
0	1	N.A.	40	40	40	1	۱۲۰. سنت کیتس ونویس
0	1	N.A.	40	40	40	1	۱۲۱. وینسنت و گرینادین
0	1	100	25	25	25	0	۱۲۲. سودان
0	1	N.A.	40	40	40	0	۱۲۳. سورینام
0	1	N.A.	0	0	0	0	۱۲۴. سوآزیلند
534	1	0	N.A.	N.A.	N.A.	2274	۱۲۵. سوئیس
3	1	N.A.	30	30	30	0	۱۲۶. سوریه
0	2	N.A.	5	5	5	0	۱۲۷. تاجیکستان
7	1	100	27	27	27	6	۱۲۸. تایلند
0	1	N.A.	20	20	20	0	۱۲۹. توگو
8	2	0	40	40	40	0	۱۳۰. ترینیداد و توباگو
35	2	100	43	43	43	3	۱۳۱. تونس
12	2	0	30	30	30	0	۱۳۲. ترکیه
0	2	N.A.	0	0	0	0	۱۳۳. ترکمنستان
0	1	100	25	25	25	0	۱۳۴. تانزانیا
0	1	0	25	25	25	1	۱۳۵. اوگاندا
0	2	0	0	0	0	1	۱۳۶. اوکراین
481	1	N.A.	5	5	5	1723	۱۳۷. امارات
71	1	0	0	0	0	6262	۱۳۸. آمریکا
0	1	N.A.	0	0	0	0	۱۳۹. اوکراین
0	1	100	10	10	10	28	۱۴۰. اروگوئه
0	1	N.A.	0	0	0	0	۱۴۱. ازبکستان
0	1	N.A.	25	25	25	0	۱۴۲. وانواتو
0	1	100	10	10	10	0	۱۴۳. ونزوئلا
1	1	100	20	20	20	0	۱۴۴. ویتنام
0	1	N.A.	5	5	5	2	۱۴۵. یمن
0	2	N.A.	5	5	5	8	۱۴۶. یوگسلاوی
0	1	N.A.	20	20	20	0	۱۴۷. زئیر
0	1	0	25	25	25	0	۱۴۸. زامبیا
۰	۲	۰	15	0	7.5	۰	۱۴۹. زیمبابوه

Source: [http://cs.usm.my/cgi-bin/untrains/fil1.cgi\(1386-12-12\)](http://cs.usm.my/cgi-bin/untrains/fil1.cgi(1386-12-12))